

**ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN BİR YABANCI DİL OLARAK
ARAPÇAYA İLİŞKİN METAFORİK ALGILARI
(Süleyman Demirel Üniversitesi Örneği)**

Sevim ÖZDEMİR*

Atıf@ Özdemir, S, (2017), Üniversite Öğrencilerinin Bir Yabancı Dil Olarak Arapçaya İlişkin Metaforik Algıları (Süleyman Demirel Üniversitesi Örneği), *Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı 38, s. 31-57.

Öz

Bu çalışma ile seçmeli ders olarak Arapçayı seçen üniversite öğrencilerinin bu dile ilişkin metaforik algıları tespit edilmeye çalışılmıştır.

Metafor, en genel anlamıyla “bir şeyin başka bir şey aracılığı ile açıklanması”, ya da “yabancılık çekilen bir olgunun bize tanıdık gelen bir olguya benzetilerek açıklanması” olarak tanımlanmaktadır.

Yabancı dil öğretiminde, öğretim sürecinin yanı sıra, öğrencilerin dil öğrenmeye ilişkin tutum ve davranışları da etkili rol oynamaktadır.

Yabancı dil öğrenmede metaforlar, öğrenme sürecine yönelik öğrencilerin düşüncelerini ve algılarını ortaya çıkarmada kullanılmaktadır. Olumlu metaforik algılar dil öğrenme sürecini olumlu yönde etkilerken, olumsuz algılar da tam tersi bir sonuç verebilmektedir.

Bu çalışma 2016-2017 eğitim-öğretim yılında Süleyman Demirel Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yabancı Diller Eğitimi Bölümünde verilmekte olan Seçmeli Arapça (Arapça-Türkçe Çeviri (Modern Metinler), Temel Seviye Arapça, Arapça III, Arapça IV) derslerini alan öğrencilerin görüşleri esas alınarak yürütülmüştür. Veriler, *bir yabancı dil olarak Arapçagibidir/benzer. Çünkü* şeklinde eksik bırakılmış bir cümlenin bulunduğu formlarla toplanmıştır. Araştırma *olgubilim deseni* (fenomenoloji) kullanılarak yürütülmüştür.

* Doç. Dr., Süleyman Demirel Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Arap Dili Eğitimi Anabilim Dalı, sevimozdemir@sdu.edu.tr

Araştırmanın sonucunda Arapça kavramına ilişkin çok sayıda metaforun geliştirildiği, farklı kavramsal kategoriler elde edilmiştir.

Araştırmada çıkan sonuçlara bağlı olarak bir yabancı dil olarak Arapçanın öğrenimi için çeşitli önerilerde bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Metafor, Arap Dili, Arap Dili Öğretimi.

Abstract

Metaphoric Perceptions Of University Students Towards Arabic As A Foreign Language

(Sample of Süleyman Demirel University)

This study is conducted with university students who take Arabic as an elective course and aims to investigate metaphoric perceptions of these students towards Arabic.

In the most general sense, metaphor can be defined as “the expression of one thing as another thing” or “explaining an unfamiliar phenomenon by suggesting a resemblance to a familiar one”.

Apart from teaching process, students’ attitudes and behaviours towards language learning play an important role in foreign language teaching.

Metaphors in foreign language learning are used to reveal students’ opinions and perceptions towards learning process. While positive metaphoric perceptions affect language learning positively, negative perceptions may result in quite the opposite.

This study is conducted with the students who take Elective Arabic courses (Arabic-Turkish Translation (Modern Texts), Basic Level of Arabic, Arabic III, Arabic IV) in Süleyman Demirel University at Foreign Language Education department in 2016-2017 academic year. The data is gathered via forms including missing sentences such as *Arabic as a foreign language is like/similar to Because*. The study is conducted with the phenomenology study design.

At the end of the study, different conceptual categories are developed and these categories are related to notion of Arabic.

According to the results obtained from the study, suggestions are given in relation to learning Arabic as a foreign language.

Keywords: Metaphor, Arabic Language, Arabic Language Teaching.

Giriş

Metafor

Metafor, Yunanca kökenli bir kelime olup, “aktarma” anlamına gelir. Farklı şekillerde tanımlanmakla birlikte temelde, *anlamın bir sembolden diğerine aktarımıdır* denilebilir. Türkçe karşılığı ise “mecaz” olarak ifade edilir ve “ifade ettiği gerçek anlamın dışında ilgi veya benzetmeyle başka bir anlamda kullanma” demektir.¹ Mecaz kelimesi dışında benzetme, öğretilme, istiare veya deyim aktarması anlamlarında da kullanılır.²

Phobe M. Levine, metafor teriminin Latince ve Grekçe “metafora” kelimesinden geldiğini ve metaforun, meta: “öte ve aşırı” ve pherein: “taşımak, yüklemek” sözcüklerinden oluşmuş bileşik bir ad olduğunu ve “bir yerden başka bir yere götürmek” anlamını taşıdığını belirtir.³

Metaforu ilk kez inceleyen ve tanımlayan kişi olarak Aristoteles bilinir. Ona göre metafor bir kelimenin başka bir kelime ya da anlam yerine kullanılmasıdır.⁴ Aristoteles’ten sonra pek çok düşünür metafor hakkında açıklamalarda bulunsa da düşünsel sürecinin önemine ilk kez dikkat çeken George Lakoff ve Mark Johnson’dur. Onlar metaforu bir şeyin başka bir şeye dayanarak anlaşılması şeklinde tanımlamışlardır. Onlara göre metaforun temelini kelimeler değil kavramlar oluşturur ve metafor soyut düşünmede

¹ Numan Külekçi, *Açıklamalar ve Örneklerle Edebî Sanatlar*, (Ankara: 2011), 21.

² Ali Yıldırım ve Hasan Şimşek, *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, (Ankara: 2011),205; Türkçe Sözlük, 10. Baskı,(Ankara:2009),988.

³ Phobe M., Levine, “Metaphors and Images of Classroom”, *Kappa Delta Pi Record*, 41(4), (2005): 172.

⁴ E. R., Fischer, *Art and Nature of Language and Thought*,(USA 2011), (İnci Bulut Kılıç ve Osman Altıntaş, “Çağdaş Sanatta Metaforik Düşünce”, *İdil*, 5(2016), sy.20, 189’dan naklen).

merkezî bir rol oynar.¹ Aynı zamanda metafor felsefe, matematik, eğitim ve edebiyat gibi diğer bilim dallarıyla da bağlantılıdır.²

Metaforlar, bazen kelimelerin yetmediği yerlerde ya da anlatımın kuvvetlendirilmesi gereken durumlarda önemli bir iletişim aracı olarak rol oynar ve dolayısıyla kavramın anlaşılmasını ve yorumlanmasını kolaylaştırır.³ Aynı zamanda dili zenginleştirerek düşüncelerin söze dökülmesine yardımcı olurlar⁴ ve zihinsel düşüncelerin kavramsallaşma sürecinde etkin bir rol oynarlar.⁵

Gareth Morgan'a göre her ne kadar metafor, sözü güzelleştirmeye yarayan bir söz sanatı olsa da aslında bundan daha fazlasıdır. Ona göre "Metaforların kullanımı genel olarak dünyayı kavrayışımıza sinen bir düşünce ve bir görme biçimi anlamına gelir."⁶ T. J. Schull, "Eğer bir resim 1000 kelimeye bedelse, bir metafor 1000 resme bedeldir" diyerek metaforların önemine ve gücüne vurgu yapmıştır.⁷

Metafor, bireylerin soyut ve karmaşık olan olguları, daha somut olgularla karşılaştırarak bilinmeyene ilişkin anlayış geliştirmelerine yardımcı olur ve dolayısıyla bireyin zihnini, bir kavrayış biçiminden başka bir kavrayış biçimine hareket ettirerek belli bir olguya farklı bir bakış açısı geliştirmesini sağlar.⁸

Metaforlar, bilinmeyen şeylerin öğretiminde ve öğrenilen şeylerin akılda kalmasında geçerliliği kabul edilmiş araçlardandır. Diğer taraftan metaforlar soyut kavramların, somutlaştırılarak hayatımıza katılmasına yardım ederler. Bilindiği üzere öğretimin iki temel prensibi bilinenden bilinmeyene ulaşmak ve somuttan soyuta doğru gitmektir. İşte metaforlar, soyut kavramların açıklanmasında somut kavramları kullanırlar ve karmaşık

¹ George Lakoff ve Mark Johnson, *Metaforlar, Hayat, Anlam ve Dil*, trc. Gökhan Yavuz Demir, (İstanbul: 2005), 276-278.

² İnci Bulut Kılıç ve Osman Altıntaş "Çağdaş Sanatta Metaforik Düşünce", *İdil Dergisi*, 5(2016), sy.20, volume. 5, 190.

³ İzzet Döş, "Aday Öğretmenlerin Müfettişlik Kavramına İlişkin Metafor Algıları", *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(3) (2010), 609.

⁴ Mikail Yalçın ve Aysun Erginer, "İlköğretim Okullarında Okul Müdürüne İlişkin Metaforik Algılar", *Öğretmen Eğitimi ve Eğitimcileri Dergisi*, 1 (2012), sy.2, 230.

⁵ Mikail Yalçın, ve Aysun Erginer, "İlköğretim Okullarında Okul Müdürüne İlişkin Metaforik Algılar", s. 230.

⁶ Gareth Morgan, *Yönetim ve Örgüt Teorilerinde Metafor*, trc. Gündüz Bulut, (İstanbul: 1998), s. 14.

⁷ Schull, T.J., "Teaching and Learning as Problem Solving", *Theory on Practice*, 29(2) (1990), 102, aktaran: Mikail Yalçın ve Aysun Erginer, "İlköğretim Okullarında Okul Müdürüne İlişkin Metaforik Algılar", 231.

⁸ Ahmet Saban v.dğr. "Öğretmen Adaylarının Öğretmen Kavramına İlişkin Algılarının Metafor Analiz Yoluyla İncelenmesi", *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 6(2) (2006), 463.

fikirlerin daha kolay anlaşılmasını sağlarlar.¹ Diğer taraftan metaforlar birbirine benzemeyen iki olgu arasında bir ilişkinin kurulması ya da belli bir zihinsel şemanın başka zihinsel bir şema üzerine yansıtılması olarak görülür. Bu durumda metaforlar bireyin zihninin belli bir anlayış biçiminden başka bir anlayış biçimine hareket ederek belli bir olguyu başka bir olgu olarak görmesine imkân tanırırlar.² Dolayısıyla insanların hayal gücü ve deneyim alanlarını birbirine bağlarlar.³

Türkiye’de metaforla ilgili çalışmalar daha ziyade öğretmen, öğretmenlik mesleği, okul kavramı, sınıf ve sınıf yönetimi alanlarında kullanılmaktadır.⁴

Dil Öğrenim Süreci ve Arap Dili

Dünyada konuşulan pek çok dil olmasına rağmen yabancı dil denildiğinde ilk akla gelen İngilizce olmakla birlikte⁵ günümüzde artık Arapça da aynı şekilde bir öneme sahip olmuştur. Özellikle Türkiye açısından Arap ülkeleriyle gittikçe artan siyasî ve ekonomik ilişkiler Arapçaya olan ilgiyi arttırmıştır. Diğer taraftan Arapçanın başta Kur’an-ı Kerim’in ve Müslümanların ortak dili olması da ayrı bir önem taşımaktadır. Günümüzde tek bir yabancı dil bilmek yeterli olarak görülmemekte insanlar yabancı dil bilme hanesine bir dili daha eklemek istemektedirler ve Arapça bu ilde en üst sıralarda yer almaktadır.⁶

Bilindiği üzere bir yabancı dili öğrenmek uzun süreci almakta ve çoğu zaman istenilen hedefe ulaşılamamaktadır. Dil öğrenmede karşılaşılan yöntem, öğretim programı, öğretim elemanı, ders saatlerinin yetersizliği, görsel ve işitsel materyallerin yeterince kullanılmaması gibi⁷ pek çok

¹ M. Metin Arslan ve Mustafa Bayrakçı, “Metaforik Düşünme ve Öğrenme Yaklaşımının Eğitim-Öğretim Açısından İncelenmesi”, *Millî Eğitim Dergisi*, sy.171, (Yaz 2006), 103-104.

² Ahmet Saban, “Okula İlişkin Metaforlar”, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yöntemi*, sy.55, (Yaz 2008), 460.

³ İzzet Döş, “Aday Öğretmenlerin Müfettişlik Kavramına İlişkin Metafor Algıları”, 608.

⁴ Sadegül Akbaba Altun ve Çiğdem Apaydın, “Kız ve Erkek Öğretmen Adaylarının “Eğitim” Kavramına İlişkin Metaforik Algıları”, *Educational Administration: Theory and Practice, Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 19, sy.3 (2013), 332; Öznur Tulunay Ateş, “Öğrencilerin Öğretmen ve Okul Metaforları”, *International Journal of Contemporary Educational Studies*, 2(1) (Haziran 2016).

⁵ Mehmet Nuri Gömleksiz, “Öğretmen Adaylarının Yabancı Dil Kavramına İlişkin Metaforik Algıları”, *Turkish Studies- International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, volume 8/8 (Summer Ankara 2013), 650.

⁶ Mahmoud al-Batal ve R. Kirk Belnap, “Amerika Birleşik Devletlerinde Arapça Öğretimi ve Öğrenimi: Gerçekler, İhtiyaçlar ve Geleceğe Dair Tavsiyeler”, trc.M. Vecih Uzunoglu, yıl.12, sy.35, (2012/II), 45.

⁷ Ertuğ Can ve Canan Işık Can, “Türkiye’de İkinci Yabancı Dil Öğretiminde Karşılaşılan Sorunlar”, *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, , 4, sy.2,(2014),54-61.

sorunlar gündeme getirildiği halde dil öğrenmenin duyuşsal boyutuna çok fazla değinilmediği görülmektedir.

Yabancı dil öğretimi, sadece dil öğreticilerinin ilgi alanına değil aynı zamanda dilbilimcilerin, eğitim bilimcilerin ve gelişim psikologlarının da ilgi alanına girmiştir.¹ Çünkü günümüzde dil öğreniminin sadece bilişsel boyutu değil duyuşsal boyutu da önemsenmeye başlanmış ve bu alana yönelik çalışmalar yapılmıştır.

Dil öğrenmede duyuşsal boyut ele alınırken metaforlardan da faydalanılmış ve metaforlar, dil öğrenme sürecinde öğrencilerin, öğrendikleri dile karşı düşünce, inanç ve algılarını ortaya çıkarmak için kullanılmıştır.² Bilindiği üzere bilgi, ancak öğrenci tarafından anlamlı bulunduğu ve öğrenme isteği oluştuğunda içselleşir.³ Bu durumda metaforlar bazı olguların zihinde anlamlandırılmasını sağlayarak öğrenilmesini de kolaylaştırabilir.

Yabancı dil öğretiminde başarı sadece doğru telaffuz, gramer, cümle bilgisi ve konuşmada değil, aynı zamanda bireyin öğrendiklerini anlamlandırmasında da gizlidir. Bu sebeple dil öğreniminin, birey için anlamlı hale getirilmesi gerekir.⁴

Dil öğreniminde, öğrenen kişinin, öğrendiği dile karşı zihin dünyasındaki algıları önemli faktörler arasında yer alır ve bu durum öğrenenin dile karşı tutumunu, motivasyon düzeyini ve o dile ilişkin zihin dünyasındaki benzetmeleri içerir. Dolayısıyla duyuşsal özelliklerin en etkili olduğu alanlardan biri de dil öğrenimidir.⁵ Öğrencilerin öğrenmekte oldukları hedef dile yönelik algıları, o dili öğrenmelerini etkilemede ve o dile ilişkin zihin dünyasında oluşturdukları metaforik algılar, dil öğrenme sürecinin niteliğini belirlemektedir.⁶

¹ Mehmet Nuri Gömleksiz, "Öğretmen Adaylarının Yabancı Dil Kavramına İlişkin Metaforik Algıları", 650-651.

² Aynur Kesen, "Turkish EFL Learners' Metaphors with Respect to English Language Coursebooks", *Novitas Royal (Research on Youth and Language)*, 4(1),(2010), s. 108.

³ Komisyon, *Farklı Boyutlarıyla Yabancı Dil Öğrenimi ve Öğretimi*, edit. Yusuf Şahin, (Konya 2013),29.

⁴ Mehmet Nuri Gömleksiz, "Öğretmen Adaylarının Yabancı Dil Kavramına İlişkin Metaforik Algıları", 650-651.

⁵ Mehmet Nuri Gömleksiz ve Ayşe Ülkü Kan, "Eğitimde Duyuşsal Boyut ve Duyuşsal Öğrenme", *Turkish Studies International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, volume:7/1 (Vinter Ankara 2012), 1172.

⁶ Mehmet Nuri Gömleksiz, "Öğretmen Adaylarının Yabancı Dil Kavramına İlişkin Metaforik Algıları", 650-652; Jack C.Richards ve Charles Lockhart, *Reflective Teaching in Second Language Classrooms*, 7. Baskı, (ABD 2000),52.

Arap Dili yıllardır insanların zihninde çok karmaşık ve öğrenilmesi zor bir dil olarak kalmış ve bu algı, öğrenme heves ve isteğini kırmıştır. Doğal olarak Latin harflerinden farklı bir alfabe kullanması, hareketler ve bir harfin birden fazla yazılımının olması (başta-ortada-sonda) insanlarda bir korku ve tedirginlik oluşturmaktadır. Dolayısıyla Arap dilini öğretmeye başlamadan önce insanların zihnindeki bu algının değiştirilmesi gerekmektedir. Kaldı ki Arapçadan daha karmaşık dil yapısına sahip olan diller de vardır ve öğrenilmektedirler. Bir başka açıdan bakıldığında Arapçayı öğrenmekte neredeyse yalnız Türklerin zorlandığı görülmektedir ve bu durum olayı bir başka boyuta taşımaktadır.

Gerek İlahiyat Fakültelerinde gerekse İmam-Hatip Liselerinde Arapça derslerini alan öğrenciler, dil eğitiminde istedikleri seviyeye ulaşamadıklarını dile getirmektedirler. Bu seviyenin gerçekleşmemesinin nedenleri üzerinde tartışılmış ve Arapçanın bir yabancı dil öğretim esasına göre yapılmaması, daha çok okuma ve anlama üzerinde durulması¹, Arapça öğretiminin daha çok gramer ve sarf ağırlıklı olması sebebiyle öğrenciler tarafından zor bir dil olarak algılanması, teknolojik imkânların yeterince kullanılmaması ve Arapçanın bir iletişim dili olarak görülmemesi² gibi gerekçeler üzerinde durulmuştur.³

Araştırmanın Amacı:

Bu araştırma Süleyman Demirel Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yabancı Diller Eğitimi Bölümünde okutulmakta olan Seçimlik Arapça (Temel Seviye Arapça, Arapça-Türkçe Çeviri (Modern Metinler), Arapça III, Arapça IV) derslerini alan öğrencilerin Arapçaya olan algılarının metafor yoluyla incelenmesini amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda aşağıda yer alan sorulara cevaplar aranmıştır:

1-Üniversite öğrencilerinin bir yabancı dil olarak Arapça kavramına ilişkin sahip oldukları metaforlar nelerdir?

2-Bu metaforlar ortak özellikleri bakımından hangi kavramsal kategoriler altında toplanabilir?

¹- Candemir Doğan, "Arapça Öğretiminin Ana Problemlerini Amaçlı Deneysel Bir Araştırma", *Dicle Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 3, sy.2, (Diyarbakır 2001), 146-147.

² Mehmet Soysaldı, "Türkiye'deki İlahiyat Fakültelerinde Arapça Öğretiminde Karşılaşılan Problemler ve Çözüm Yolları", *EKEV Akademi Dergisi*, yıl.14, sy. 45, (Güz 2010), 258, 274.

³ Ayrıntılı bilgi için bkz. Recep Uçar, "İlahiyat Fakültelerinde Okutulan Arapça Dersine Karşı Tutum Ölçeği Geliştirme Çalışması", *İnönü Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 4(2), (Güz 2013); Yusuf Özcan ve Asım Yapıcı, "İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Arapça Dersine İlişkin Tutumlarının İncelenmesi (Ç.Ü. İlahiyat Fakültesi Örneği)", *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 16(2), (2016).

3-Bu kavramsal kategoriler katılımcıların cinsiyet ve bölüm düzeyine göre farklılık göstermekte midir?

Yöntem:

Bu araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden olan olgu bilim (fenomenoloji) deseni¹ kullanılmıştır. Olgu bilim, tamamıyla yabancı olmayan ancak anlamları tam olarak kavranılamayan olguları araştırmak için uygun bir araştırma zemini oluşturur. Olgu bilim araştırmalarındaki veri analizleri yaşantıları ve anlamları ortaya çıkarmaya yönelik olduğu için içerik analizinde verinin kavramsallaştırılmasını ve olguyu tanımlayabilecek temaların ortaya çıkarılmasını hedefler.² Olgulara ilişkin yaşantıları ve anlamları ortaya çıkarmak için yapılan görüşmelerde karşılıklı güven ve empatiye dayalı ortamların oluşturulması önemlidir ve oluşturulan bu ortamlarda bireyler kendilerinin bile daha önce farkında olmadıkları ya da üzerinde fazla düşünmedikleri yaşantıları ve anlamları ortaya koyabilirler.³

Olgu bilim araştırmalarında, fark edilen ancak derinlemesine bir anlayışa sahip olunmayan olgulara yoğunlaşılır. Olgu bilim desenine uygun olarak yapılan araştırmalarda içerik analizi yöntemi kullanılarak anlamlar ortaya çıkarılmaya çalışılır. Böylece olgunun tam olarak anlaşılmasını sağlayacak temalara ulaşılabilir.⁴ Bu araştırmanın odak noktası Süleyman Demirel Üniversitesinin çeşitli bölümlerinde okuyan öğrencilerin Arapçaya yönelik algılarını tespit etmektir ve dolayısıyla burada ele alınan olgu Arap dilidir. Söz konusu olguya yönelik algıları belirlemek için de metaforlardan yararlanılmıştır.

Çalışma Grubu:

Araştırmanın çalışma grubunu 2016-2017 öğretim yılında Isparta Süleyman Demirel Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yabancı Diller Eğitimi Bölümünde okutulan Seçimlik Arapça (ÜOS Temel Seviye Arapça, ÜOS Arapça-Türkçe Çeviri (Modern Metinler), Arapça III, Arapça IV) derslerini alan öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırma 134 öğrencinin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Katılımcıların 95'i kız (%70.9), 39'u (%29.1) erkek öğrencilerden oluşmaktadır (Bkz. Tablo 1). Yine katılımcıların 65'i İngilizce Öğretmenliği, 40'i İlahiyat Fakültesi, 4'ü İnşaat Mühendisliği, 4'ü Hemşirelik, 3'ü Enerji Sistemleri Mühendisliği, 3'ü Elektrik-Elektronik Mühendisliği, 2'si

¹ Olgu bilim Yöntemi hakkında bkz: Oya Onat Kocabıyık, "Olgu bilim ve Gömülü Kuram: Bazı Özellikler Açısından Karşılaştırma", *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6, sy.1, (2016).

² Ali Yıldırım, Hasan Şimşek, *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, 9. Baskı, (Ankara 2013), 78-81.

³ Komisyon, *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, 17. Baskı, (Ankara 2014), 20-21.

⁴ Yıldırım, Şimşek, *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, 78-81

Bilgisayar Mühendisliği, 2'si İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi (İİBF) Sağlık Yönetimi Bölümü, 2'si Resim Bölümü ve 1'er öğrenci de Çalışma Ekonomisi Endüstri İlişkiler, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon, Hukuk

Fakültesi, Jeoloji Mühendisliği, Kamu Yönetimi, Mekatronik Mühendisliği, Tarih Bölümü, İngiliz Dili ve Edebiyatı ve Uluslararası İlişkiler Bölümlerinde öğrenim görmektedirler (Bkz. Tablo 2).

Çalışma Grubu Öğrencilerin Demografik Özellikleri

Tablo 1. Çalışma Grubu Öğrencilerinin Cinsiyet Değişkeni

Katılımcı Öğrencilerin Demografik Özellikleri			
Değişkenler	Kategoriler	N	%
Cinsiyet	Kız	95	70,9
	Erkek	39	29,1
Toplam	134	100,0	100,0

Tablo 1 cinsiyet açısından değerlendirildiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin %70,9'unun kız, %29,1'inin ise erkek öğrencilerden oluştuğu görülmektedir.

Değişkenler	Kategoriler	N	%
Bölümler	İngilizce Öğretmenliği	65	48,5
	İlahiyat Fakültesi	40	29,9
	İnşaat Mühendisliği	4	3,0
	Hemşirelik	4	3,0
	Enerji Sistemleri Mühendisliği	3	2,2
	Elektrik-Elektronik Mühendisliği	3	2,2
	Bilgisayar Mühendisliği	2	1,5
	İİBF Sağlık Yönetimi	2	1,5
	Resim Bölümü	2	1,5
	Çalışma Ekonomisi Endüstri İlişkiler	1	,7

	Fizyoterapi ve Rehabilitasyon	1	,7
	Hukuk Fakültesi	1	,7
	Jeoloji Mühendisliği	1	,7
	Kamu Yönetimi	1	,7
	Mekatronik Mühendisliği	1	,7
	Tarih Bölümü	1	,7
	Uluslar arası İlişkiler Bölümü	1	,7
	İngiliz Dili ve Edebiyatı	1	,7
Toplam	134	100,0	100,0

Tablo 2. Çalışma Grubu Öğrencilerinin Bölüm Değişkeni

Tablo 2 bölüm açısından değerlendirildiğinde ise İngilizce Öğretmenliği (%48,5) ve İlahiyat Fakültesi (%29,9) öğrencilerinin daha fazla olduğu görülmektedir.

Verilerin Toplanması:

Veriler “Bir yabancı dil olarak Arapça gibidir/benzer, çünkü.....” şeklinde yazılı olan yarı yapılandırılmış bir metafor formu aracılığıyla toplanmıştır ve bu forma öğrencilerin Arapçaya ilişkin algılarını ve bu algıların gerekçelerini yazmaları istenmiştir. Bu tür çalışmalarda “gibidir/benzer” ifadesiyle benzetme yönü, “çünkü” ifadesiyle de benzetmenin gerekçesi öğrenilmek istenmektedir. Hazırlanan formda öğrencilerin cinsiyetlerini ve okudukları bölümü bildirebileceği kişisel bilgiler bölümüne de yer verilmiştir. Araştırma formları araştırmacı tarafından öğrencilere derste dağıtılmış ve doldurmaları için gerekli süre verildikten sonra toplanmıştır. Doğabilecek karışıklıkları önlemek için de öğrencilere sözlü olarak yapmaları gereken kısaca anlatılmıştır.

Verilerin Kodlanması:

Çalışmamıza katılan öğrenciler farklı fakülte ve bölümlerden olduğu ve kodlamanın bu şekilde sorunlu olabileceği düşünülerek öğrenciler cinsiyete göre gruplandırılmış ve kız öğrenciler için “K”, erkek öğrenciler için de “E” şeklinde bir kod numarası verilmiştir (Bkz. Tablo 3).

Aşağıdaki tabloda kodlama işlemine bir örnek verilmiştir.

Tablo 3: Çalışmaya Katılan Öğrencilerin Görüşlerinin Kodlanması

Kod no	Metafor	Açıklama	Kodlama
K12	Matematik	Çözümlemesi ve tahlillenmesi eğlencelidir. Sözel derslerin verdiği sıkıcılığı vermez. Vaktim olsa tüm meşguliyetimi Arapçaya verirdim.	Eğlenceli bir etkinlik

Verilerin Analizi:

Verilerin analizinde, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşabilmek için içerik analizi kullanılmıştır. Bilindiği üzere içerik analiziyle veriler tanımlanmaya ve içlerinde saklı olabilecek anlamlar ortaya çıkarılmaya çalışılmaktadır. Aynı şekilde içerik analizinde birbirine benzeyen veriler belirli kavram ve temalar çerçevesinde bir araya getirilir ve okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenlenerek yorumlanır.¹

Verilerin analizinde sırasıyla şu yollar takip edilmiştir:

1-Öncelikle katılımcılara dağıtılan formlardaki metafor niteliği taşıyan ifadeler belirlenmiştir.

2-Metaforlar ve gerekçeleri gözden geçirilerek aralarında tutarlılık olup olmadığı tespit edilmiştir.

3-Elde edilen metaforlar ve gerekçelerine dayanılarak uygun kategoriler oluşturulmuştur.

4-Elde edilen kategoriler özelliklerine göre gruplandırılmıştır.

5-Son aşamada da elde edilen veriler, SPSS programına aktararak frekans ve yüzdeleri hesaplanmıştır.

Kategorilerin Oluşturulması

Bu bölümde yapılan analizler sonucu elde edilen verilere yer verilecektir. Analizler sonucunda 134 öğrencinin Arapçaya ilişkin toplam 107 metafor oluşturduğu görülmüştür. Bu metaforlar *zor ve karmaşık bir dil, eğlenceli bir etkinlik, manevi önem, zenginlik ve hatırlatma* şeklinde olmak üzere toplam 5 kategoride toplanmıştır. Daha sonra bu kategoriler *olumlu ve olumsuz* olmak üzere iki kategori altında toplanmıştır. Olumlu kategoriler *eğlenceli bir etkinlik, manevi önem, zenginlik ve hatırlatma*, olumsuz kategori de *zor ve karmaşık bir dil* şeklinde sınıflandırılmıştır. Tablo 4'te yabancı dil olarak Arapçaya yönelik metaforların kategorileri verilmiştir.

¹ Ali Yıldırım, Hasan Şimşek, *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, s. 259.

Tablo 4. Yabancı Dil olarak Arapçaya Yönelik Metaforların Kategorileri

Kategoriler ve Metaforlar	Frekans	Yüzde(%)
<p>Zor ve Karmaşık Bir Dil</p> <p>Uçak kullanmak, anlamsızlık, matematik, deniz, kalem, dağ, gökyüzü, ip yumağı, hayatta ters giden her şey, farklı kaynaklardan beslenen ağaç kökü, hayalet, karmaşık bir o kadar da derin ve dipsiz bir kuyu, evrensel, derya, labirent, çözemediğin bir kod, ağaç, hasret, fırtına, çorba, kısır, antideprasanın yarattığı sersemlik, çözülmesi zor soru, kördüğüm, bir viraj, Gordion düğümü, bulmaca, örgü örmek, siyah renk, kalabalık, doğal afet, sarmaşık, zorlandığın anlar.</p>	39	29,1
<p>Manevî Önem</p> <p>Temel bir ihtiyaç, deniz, kırmızı bir kurdele, çiçek, insanın evi, mihenk taşı, Müslümanların ortak dili, fasih ve düzenli bir dil, inci, hayatın anlamı, bir Müslüman için olmazsa olmaz, iskelet, atomun molekülü, su kaynağı, yakut, hayat, sevgili, samimi bir arkadaş, tarih, sıcak çay, dört yapraklı yonca, dünya, kültürel bir öge, bir dil bir insan, bir amaç için alınan bir bilet, vatan, kâinat, gizli bir hazine, derya, dinimin özünü anlatan dil, vazgeçilmez bir şey, ihtiyaç, güneş, bitmeyen bir deniz, beyin, hayatın özü, İslam, dinimizi doğru yaşamak, din, Kur'an-ı Kerim.</p>	42	31,3
<p>Eğlenceli Bir Etkinlik</p> <p>Dolambaçlı bir yol, tatlı, okyanus, matematik,</p>	27	20,01

harflerle resim yapmak, bulmaca, bulutlar, bir cümle, insan, yabancı, müzik, sarma, resim, kitap, bal, matruşka, formül, derin bir okyanus, zor ve eğlenceli bir oyun, zekâ oyunları, gökyüzü, resim yapmak.		
Zenginlik Sahildeki kumlar, para, ağaç kökü, ağaç, waffle, okyanus, gizli bir hazine, yeni bir dünyaya açılan kapı, portakal, ana dil, deniz, gökkuşağı, kaymaklı ekmek kadayıfı, deniz kıyısındaki kum, tren vagonu, gökyüzü, konsantre deterjan.	18	13,4
Hatırlatma Osmanlıca, ağaç dalı, Araplar, Türkçe, Kur'an-ı Kerim, Farsça.	8	6,0
Total	134	100,0

Tablo 4’de görüldüğü üzere öğrencilerin Arapça ile ilgili oluşturdukları metaforlar 5 kategoride toplanmıştır. Öğrencilerin yazmış olduğu metaforlara bakarak Arapçayı en çok (% 31,3) *manevi önem* kategorisine yerleştirdikleri görülmektedir. Bu kategoriyi % 29,1 ile *zor ve karmaşık bir dil* kategorisi, daha sonra 20,1 ile *eğlenceli bir etkinlik* kategorisi, 13,4 ile *zenginlik* kategorisi de son olarak da 6,0 ile *hatırlatma* kategorisi takip etmektedir.

Konuyla ilgili yapılan benzer bir çalışmada ise birinci sırada Arapçanın zor ve karmaşık bir dil olduğu, ikinci sırada ise manevî öneme sahip olduğu sonucu çıkmıştır.¹

Diğer taraftan İngiliz Dili için yapılan metafor çalışmasında da İngilizcenin hem zor ve karmaşık bir dil hem de zorlu ve sıkıcı bir süreç olarak da tanımlandığı görülmüştür.²

¹ Gül Şen Yaman, “İmam-Hatip Ortaokulu Öğrencilerinin Yabancı Dil Olarak Arapçaya Yönelik Metaforik Algıları”, *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, yıl:5, sy.47, (Haziran 2017), 342.

² İbrahim Limon, “9. Ve 10. Sınıf Öğrencilerinin Yabancı Bir Dil Olarak İngilizce’ye Yönelik Metaforik Algıları”, *International Journal of Social, Sciences and Education Research*, 1(2), (2015), 451.

Bulgular:

Bu bölümde öğrencilerin Arapçaya ilişkin üretmiş oldukları metaforlar ve frekansları tablo halinde verilmiştir (Bkz. Tablo 5). Daha sonra bu metaforlar cinsiyet, sayı ve bölüm olarak değerlendirilmiştir.

Tablo 5. Yabancı Dil Olarak Arapçaya Yönelik Metaforlar ve Frekansları

Uçak kullanmak (f=1)	Samimi bir arkadaş (f=1)	İslam (f=1)
Dolambaçlı bir yol (f=1)	Tarih (f=1)	Kalabalık (f=1)
Araba sürmek (f=1)	Fırtına (f=1)	Doğal afet (f=1)
Anlamsızlık (f=1)	Müzik (f=1)	Sarmaşık (f=1)
Tatlı (f=1)	Çorba (f=2)	Zorlandığın anlar(f=1)
Okyanus (f=6)	Sıcak çay (f=1)	Din (f=1)
Matematik (f=2)	Dört yapraklı yonca (f=1)	İslam (f=1)
Temel bir ihtiyaç (f=1)	Sarma (f=1)	Resim yapmak (f=1)
Deniz (f=3)	Kısır (f=1)	Yabancı (f=1)
Osmanlıca (f=3)	Kültürel bir öge (f=1)	Sevgili (f=1)
Kalem (f=1)	Dünya(f=1)	Dinimizi doğru yaşamak (f=1)
Sahildeki kumlar (f=2)	Antidepresanın yarattığı sersemlik (f=1)	Hasret (f=1)
Dağ (f=1)	Bir dil bir insan (f=1)	Siyah renk (f=1)
Para (f=1)	Bir amaç için alınan bilet (f=1)	Örgü örmek (f=1)
Gökyüzü (f=3)	Türkçe (f=1)	Kaymaklı ekmek kadayıfı (f=1)
Araplar (f=1)	Hayatın özü (f=1)	Kördüğüm (f=1)
İp yumağı (f=1)	Kitap (f=1)	Labirent (f=2)
Kabuğu soyulmuş bir ağaç dalı (f=1)	Tren vagonu (f=1)	Çözemediğin bir kod (f=1)
Kırmızı bir kurdele (f=1)	Kainat (f=1)	Derin bir kuyu (f=3)

Çiçek (f=1)	Bal (f=1)	Gordion düğümü (f=1)
Bir ağacın kökü (f=2)	Matruşka (f=1)	Bir viraj (f=1)
Ağaç (f=2)	Derya (f=2)	Gizli bir hazine (f=2)
Konsantre Deterjan (f=1)	Dinimin özünü anlatan dil (f=1)	İnci (f=1)
Waffle (f=1)	Formül (f=1)	Zekâ oyunları (f=1)
Hayatta ters giden her şey (f=1)	Vazgeçilmez bir şey (f=1)	Beyin (f=1)
İnsanın evi (f=1)	Bir ihtiyaç (f=1)	Hayalet (f=1)
Harflerle resim yapmak (f=1)	Güneş (f=1)	Çözülmesi zor soru (f=1)
Mihenk taşı (f=1)	Zor ve eğlenceli bir oyun (f=2)	Bulmaca (f=2)
Müslümanların ortak dili (f=2)	Bulut (f=1)	Kur'an-ı Kerim (f=2)

Tablo 5'te de görüldüğü üzere öğrencilerin Arapça için ürettikleri metaforlar çok çeşitlilik göstermektedir. Öğrencilerin en çok kullandığı metafor *okyanus* kelimesidir ve onlar bu kelimeyle Arapçanın hem zenginliğine hem de zorluğuna işaret etmektedirler.

Yine kullanmış oldukları *gökyüzü* kelimesiyle de Arapçanın zenginliğine ve zorluğuna vurgu yapmışlardır. Öğrencilerin *okyanus* ve *gökyüzü* dışında en çok kullandıkları metaforlar da şunlardır: *Derin bir kuyu (f=3)*, *deniz (f=3)*, *Osmanlıca (f=3)*, *sahildeki kumlar (f=2)*, *ağaç kökü (f=2)*, *ağaç (f=2)*, *derya (f=2)*, *bulmaca (f=2)*, *labirent (f=2)*, *matematik (f=2)*, *zor ve eğlenceli oyun (f=2)*, *gizli bir hazine (f=2)*.

Daha önce de belirttiğimiz gibi öğrencilerin kullanmış oldukları bu metaforlar Arapçadaki kelime hazinesine, kuralların çokluğuna ve öğrenimin zorluğuna işaret etmektedir.

Tablo 6. Cinsiyet Açısından Öğrencilerin Arapçaya Yönelik Metaforik Algıları

Kategoriler	Eğlenceli bir etkinlik	Hatırlatma	Manevi önem	Zenginlik	Zor ve karmaşık bir dil	Total
Kız	21 %77,8	4 %50,0	26 %61,9	14 %77,8	30 %76,9	95 %70,9

Erkek	6 %22,2	4 %50,0	16 %38,1	4 %22,2	9 %23,1	39 %29,1
Total	27 %100,0	8 %100,0	42 %100,0	18 %100,0	39 %100,0	134 %100,0

Tablo 6'da görüldüğü üzere Arapçaya *eğlenceli bir etkinlik* diyenlerin % 77,8'i kız, % 22,2'si erkek öğrencilerden, *hatırlatma* diyenlerin % 50,0'ı kız, % 50,0'ı erkek öğrencilerden, *manevi önem* diyenlerin % 61,9'u kız, % 38,1'i erkek öğrencilerden, *zenginlik* diyenleri % 77,8'i kız, %22, 2's, erkek öğrencilerden ve *zor ve karmaşık bir dil* diyenlerin % 76,9'u kız, %23, 1'i de erkek öğrencilerden oluşmaktadır.

Toplamda öğrencilerin büyük bir çoğunluğu Arapçanın *zor ve karmaşık bir dil* olduğu konusunda hemfikirdirler ve bu oran kız öğrencilerde daha fazladır.

Tablo 7. Sayı Açısından Öğrencilerin Arapçaya Yönelik Metaforik Algıları

	Frequency	Percent
1-Eğlenceli bir etkinlik	27	20,1
2-Hatırlatma	8	6,0
3-Manevi önem	42	31,3
4-Zenginlik	18	13,4
5-Zor ve karmaşık bir dil	39	29,1
Total	134	100,0

Tablo 7'de ise öğrencilerin Arapçaya ilişkin metaforik algıları sayı bakımından incelenmiştir. Buna göre öğrencilerin 27'si kullanmış oldukları metaforlarla Arapçaya *eğlenceli bir etkinlik* gözüyle bakmaktadır ve bu sayı öğrencilerin % 20,1'ne tekabül etmektedir. 8 öğrencinin kullanmış olduğu metafor ise Arapçayı *hatırlatma* kategorisine koymaktadır ve oranı % 6,0'dır. Öğrencilerden 42'si kullanmış oldukları metaforlarla Arapçaya *manevi önem* yüklemişlerdir ve oranları %31,3'tür. 18 öğrenci kullanmış oldukları metaforlarla Arapçayı *zenginlik* kategorisine dâhil etmişlerdir ve oran olarak 29,1'e karşılık gelmektedirler. Son olarak da 39 öğrencinin kullanmış olduğu metaforlarla Arapça *zor ve karmaşık bir dil* kategorisine yerleşmiştir ve onların oranı da 29,1'dir.

Tablo 7'yi incelediğimizde öğrencilerin çoğunluğunun Arapça için manevi önem taşıyan metaforlar kullandıkları görülmektedir. Bu kategoriyi zor ve karmaşık bir dil olduğu kategorisi takip etmektedir.

Tablo 8. Bölüm Açısından Öğrencilerin Arapçaya Yönelik Metaforik Algıları

Bölüm	Eğlenceli bir etkinlik	Hatırlama	Manevi Önem	Zenginlik	Zor ve karmaşık bir dil	Total
Bilgisayar Mühendisliği	0 % 0,0	0 %0,0	2 % 4,8	0 %0,0	0 %0,0	2 % 1,5
Çalışma Ekonomisi-Endüstri İlişkiler	0 % 0,0	0 % 0,0	0 % 0,0	0 % 0,0	1 % 2,6	1 % 0,7
Elektrik-Elektronik Mühendisliği	0 % 0,0	1 % 12,5	1 % 2,4	1 % 5,6	0 % 0,0	3 % 2,2
Enerji Sistemleri Mühendisliği	0 % 0,0	3 % 37,5	0 % 0,0	0 % 0,0	0 % 0,0	3 % 2,2
Fizyoterapi	0 % 0,0	0 % 0,0	0 % 0,0	0 % 0,0	1 % 2,6	1 % 0,7
Hemşirelik	1 % 3,7	1 % 12,5	2 % 4,8	0 % 0,0	0 % 0,0	4 % 3,0
Hukuk Fakültesi	0 % 0,0	0 % 0,0	1 % 2,4	0 % 0,0	0 % 0,0	1 % 0,7
İİBF-Sağlık Yönetimi	2 % 7,4	0 % 7,4	0 % 0,0	0 % 0,0	0 % 0,0	2 % 1,5
İlahiyat Fakültesi	12 % 44,4	0 % 0,0	14 % 33,3	7 % 38,9	7 % 17,9	40 % 29,9
İngiliz Dili ve Edebiyatı	1 % 3,7	0 % 0,0	0 % 0,0	0 % 0,0	0 % 0,0	1 % 0,7
İngilizce Öğretmenliği	9 % 33,3	3 % 37,5	16 % 38,1	8 % 44,4	29 % 74,4	65 % 48,5

İnşaat Mühendisliği	0 % 0,0	0 % 0,0	2 % 4,8	2 % 11,1	0 % 0,0	4 % 3,0
Jeoloji Mühendisliği	0 % 0,0	0 % 0,0	1 % 2,4	0 % 0,0	0 % 0,0	1 % 0,7
Kamu Yönetimi	0 % 0,0	0 % 0,0	1 % 2,4	0 % 0,0	0 % 0,0	1 % 0,7
Mekatronik Mühendisliği	0 % 0,0	0 % 0,0	1 % 2,4	0 % 0,0	0 % 0,0	1 % 0,7
Resim	2 %7,4	0 % 0,0	0 % 0,0	0 % 0,0	0 % 0,0	2 % 1,5
Tarih	0 % 0,0	0 % 0,0	1 % 2,4	0 % 0,0	0 % 0,0	1 % 0,7
Uluslar arası İlişkiler	0 % 0,0	0 % 0,0	0 % 0,0	0 % 0,0	1 % 2,6	1 % 0,7
Total	27 % 100,0	8 % 100,0	42 %100,0	18 % 100,0	39 % 100,0	134 % 100,0

Tablo 8'i incelediğimizde benzetmiş oldukları metaforlarla Arapçayı *zor ve karmaşık bir dil* kategorisine katanların toplamda % 7,8'i Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkiler Bölümü (% 2,6), Fizyoterapi (% 2,6) ve Uluslar arası İlişkiler Bölümünde (%2,6) okumaktadırlar. Aynı şekilde Arapçayı bu kategoriye katanların % 17,9'u İlahiyat Fakültesinde ve % 74,4'ü İngilizce Öğretmenliği Bölümünde okumaktadır.

Arapçayı *zenginlik* kategorisine katanların ise % 44,4'ü İngilizce Öğretmenliğinde, % 38,9'u İlahiyat Fakültesinde, % 11,1'i İnşaat Mühendisliğinde ve % 5,6'sı da Elektrik-Elektronik Mühendisliğinde okumaktadır.

Kullandıkları metaforlarla Arapçayı *manevi önem* kategorisinde katan öğrencilerin % 38,1'i İngilizce Öğretmenliğinde, % 33,3 İlahiyat Fakültesinde okumaktadırlar.

Yine öğrencilerin Elektrik-Elektronik Mühendisliği (% 2,4), Hukuk Fakültesi (% 2,4), Jeoloji Mühendisliği (%2,4), Kamu Yönetimi (%2,4), Mekatronik Mühendisliği (% 2,4) ve Tarih (%2,4) olmak üzere toplamda %14,4'ü de Arapçayı *manevi önem* kategorisine katmaktadırlar. Aynı şekilde Bilgisayar Mühendisliği (%4,8), Hemşirelik (%4,8) ve İnşaat Mühendisliği de (%4,8) toplamda %14,4 ile Arapçaya *manevi önem* yüklemektedirler.

Arapçayı *hatırlatma* kategorisine katan öğrenciler ise Elektrik-Elektronik Mühendisliği, Enerji Sistemleri Mühendisliği, Hemşirelik ve İngilizce Öğretmenliği bölümlerinde okumaktadırlar. Oranlarına bakacak olursak, Elektrik-Elektronik Mühendisliği (%12,5) ve Hemşirelik Bölümü (%12,5) öğrencileri toplamda %25 oranında, Enerji Sistemleri (%37,5) ve İngilizce Öğretmenliği (%37,5) öğrencileri de toplamda %75 oranında Arapçayı gördüklerinde başka bir şeyin çağrıştırdığını düşünmektedirler.

Son olarak da Arapçayı *eğlenceli bir etkinlik* kategorisine katan öğrencilerin % 44,4'ü İlahiyat Fakültesi, % 33,3'ü İngilizce Öğretmenliği, % 7,4'ü İİBF Sağlık Yönetimi, % 7,4'ü Hemşirelik, %3,7 ve İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü ve %7,4'ü de Resim Bölümünde okumaktadır.

Metaforlar ve Kategorilerine Göre Bazı Örnekler

Çalışmamızın bu bölümünde öğrencilerin Arapçaya ilişkin yazmış oldukları metaforlardan bazı örnekler ve kategorilerini vermek istiyoruz:

1-Zor ve Karmaşık Bir Dil Kategorisi:

Uçak kullanmak: Çok karışık ve zor.(K1)

Dağ: İnişli-çıkışlı aşması zor bir engeldir. (K17)

Gökyüzü: Benim için uçsuz-bucaksız ve öğrenmesi zor bir dildir. (K19)

Hayatta ters giden her şey: Günlük kullandığımız yazıda en basiti soldan sağa doğru yazıyoruz, Arapça tam tersi. Aslında hayattaki debelenişi, sürünmeyi, iniş çıkışları, küçük bir çizikle sesleri değiştirebileceğimiz gibi hayatı da değiştirebileceğimizi hatırlatıyor....(K29)

Karmaşık, bir o kadar da derin bir kuyu: İçine girdikçe bitmiyor daha yeni şeyler çıkıyor.(K43)

Labirent: Bazı zamanlarda içinden çıkılmaz bir hale geliyor. Çıkış yeri çok zor olan bir yol gibi. Kısaca zor bir dil. (K61)

Dibi olmayan bir kuyu: Her şeyini bildiğini zannediyorsun ama yeni bir şeyler çıkıyor ve devamı geldikçe geliyor.(E65)

Çözemediğin bir kod: Ne kadar bakarsan bak, basitini bilmeden ne olduğu hakkında bir fikrin olmaz.(K66)

Fırtına: Hazırlıksız yakalanırsan sahip olduğun tüm bilgileri birbirine karıştırıp tüm düzeni bozabilir. Ama önlemi alınırsa üstesinden gelinebilir ve düzgün bir şekilde kişinin lehine kullanılabilir. Bu yüzden hazırlıklı olmak önemlidir.(E74)

Antidepresanın yarattığı sersemlik: Kurallar, harflerin tek başına okunuşları ve sözcük halindeki telaffuzları insanı yoruyor ve hiçbir şey anlamamış gibi hissettiriyor.(K83)

Dipsiz bir kuyu: Sonu yoktur. Hep yeni şeyler vardır. Arapçayı tamamiyle öğrenmek mümkün değil bence.(K99)

Çözülmesi zor soru: Dünyanın en zor dilleri arasında gelir. Bir kelimenin çok anlamı var.(E115)

Kördüğüm: Arapçayı karmaşık, anlaşılması güç buluyorum.(K116)

Gordion düğümü: Çok zor görünüyor. Fakat çözmenin bir yolu mutlaka vardır.(E119)

Doğal afet: Harflerin dizilimi ve yazılımı o kadar karışık ve zor ki bana onu animsattıyor.(K129)

Sarmaşık: Çok detaylıdır, karışıktır, detayına kadar öğrenmek ustalık gerektirir.(E130)

Hasret: Hem öğrenirken uzak gelir, hem de sonu gelmez.(E69)

Siyah renk: Neden bilmiyorum ama bir karamsarlık ruhumu sarıyor.(K124)

2- Manevî Önem Kategorisi:

Hayatın Özü: Kutsal kitabımız bu dilde inmiştir ve okuyup anlamak her Müslümanın görevidir...(K121)

Güneş: Öğrendikçe Kur'an-ı Kerim'i okurken daha da aydınlanırsınız.(K111)

Vazgeçilmez bir şey: Kur'an-ı Kerim'i anlamam için Arapçaya bir yerden başlamam gerekiyordu. İnşallah daha ileri götürebilir ve az da olsa anlayabilirim.(K109)

Gizli bir hazine: Keşfedilmeyi bekleyen büyük bir değerdir.(K104)

Dört yapraklı yonca: Dört yapraklı yoncayı bulduğunda şansı da bulursun. Arapça da öyle bir şey. Arapçayla tanıştığında eline bir fırsat geçmiş oluyor ve kendisi Kur'an dili. Kur'an-ı Kerim'i okurken anlamlı okuma şansı elde ediyoruz.(K78)

Beni kendine bağlayan bir kitap: Başladığımdan beri her yeni bilgiyle karşılaşılıyor, yepyeni bilgiler öğreniyorum. Başladığım yeni bir sayfanın ya da konunun nerede biteceğini daha çok merak ediyorum Eminim bu kitap bana çok şey katacak.(K96)

Sevgili: İlgi göstermeyince, zaman ayırmayınca gider, unutulur.(K71)

İskelet: İslam'ı ayakta tutabilmek için tek doğru kutsal kaynak olan Kur'an-ı Kerim de Arapçadır.(K51)

Kırmızı bir kurdele: Aynı ilkokulda herhangi bir öğrenci başarısı karşısında öğretmeninden kırmızı kurdele ile ödüllendirildiği gibi Arapça konuşabilen insanların da yaşamlarında böyle bir artışı ve farkındalığı olur.(K23)

Mihenik taşı: Özellikle Arapça Kur'an dilidir. Bu açıdan Kur'an'ın öğrenilmesi ve öğretilmesi açısından ayrı bir öneme sahiptir...(E20)

İnci: Arapça benim için çok değerli bir dil. Çünkü Kur'an-ı Kerim'in dili Arapça, Peygamberimiz (S.A.V)'in ve ashabının dili Arapçaydı. Bizim en başta Kur'an-ı ve dinimizi daha iyi öğrenmek için Arapçaya çok ihtiyacımız var. (K40)

Hayatın anlamı: Kur'an-ı Kerim dilidir.(E48)

Su kaynağı: Bildiğimiz gibi su hayatın kaynağıdır. Su kaynağına tüm insanlar, hatta hayvanlar ve bitkiler ihtiyaç duyar Arapça sadece edebiyat ve dil ile alakalı değil ondan daha fazlasıdır. Bu zevk Arapçayı derin halde incelerken ve onunla meşgul olurken hissedilir.(E54)

Hayat: Bize gönderilen kitabın dili Arapçadır. Rabbimiz bizimle iletişime Arapça ile geçmiştir ve bir gün bu fâni dünya sona erip hakiki âleme geçtiğimizde herkesin dili Arapça olacaktır.(K58)

Beyin: Beyin de vücudumuzdaki en önemli organlarımızdan biridir ve boyutuna bakıldığında küçücük görünse de bizim için büyük bir işlevi vardır. Aynı şekilde Arap dili de bence biz Müslümanlar için bilinmesi gereken ve bilindiğinde İslam dininin kaynağı olan Kur'an-ı Kerim'i anlamamızı sağlamaktadır.(K114)

Sıcak çay: İki dakika ilgi göstermezsen soğur, tatsızlaşır.(K77)

3-Eğlenceli Bir Etkinlik Kategorisi:

Matruşka: İçine girdikçe yepyeni şeylerle karşılaşsınız.(K103)

Resim: Harfleri adeta bir resim gibi. Birbirini takip eden, birbirini tamamlayan harfler bir anlam taşıyor.(K92)

Oyun: Nasıl bir oyunu oynarken içine girdikçe onu çözmeye çalışırız ve anladıkça mutlu oluruz, zevkini çıkarırız. Arapça da öyle öğrendikçe zevki çıkıyor.(K45)

Harflerle resim yapmak: Her harf bir fırça darbesini andırıyor ve her harfin cümlelerin bir anlamı var. Tıpkı her resimde olduğu gibi. Nihayetinde her şey bir sanat eseri değil midir?(K31)

Eğlenceli bir etkinlik: Başta zor gibi gözükür ama o yolun sonundaki ışık size şevk verir ve yaptıkça yapabildikçe heyecanlı hale gelir.(K2)

Matematik: Çözümlemesi ve tahlillenmesi eğlencelidir. Sözel derslerin verdiği sıkıcılığı vermez. Vaktim olsa tüm meşguliyetimi Arapçaya verirdim.(K22)

Bulmaca: Öğrendikçe içinden yeni bilgiler çıkıyor. Çok gizemli bir dil. Her kelimenin kendine özgü bir özelliği, gizemi var.(K37)

Matematik ve bulmaca: Çok zevklidir. Düşünmek gerekiyor ve beyin jimnastiği yaptırıyor. Gerekli öğeleri bulup kurallara göre birleştirmek bulmacanın parçalarını birleştirmek gibi. Çok eğlenceli.(K39)

4-Zenginlik Kategorisi:

Gökyüzü: 100 binin üzerinde sözcük/kelime mevcut. Sonsuzdur. Yıllardır var olan dünya dilidir. Konuşan kişi sayısı 400 milyonun üzerindedir. Benim için Arapça aşktır. Çünkü İslam'ın dilidir.(E101)

Deniz kıyısındaki kum: Arapça, denizin kumu biriktirdiği gibi insanın zihniyle biriken sonsuz kelimelerden oluşan bir dildir.....(E87)

Gökkuşağı: İçinde her çeşit kelimeyi türetebileceğimiz kalıp var ama akılda tutması zor. Dikkatli bakmazsan kısa sürede unutuyorsun.(K63)

Deniz: Ne kadar öğrenirsen kelimeleri bitmez.(E62)

Derya: Arapça başlangıçta yüzeysel olarak basit gibi görünse de içine girdikçe dibi görünmüyor. Örneğin Arapçada en çok yadırgadığım ve Arapçanın son derece zengin bir dil olduğunu teyit eden bir husus var o da şu: Biz Türkçede genel olarak fiilleri “olmak-etmek” gibi yardımcı fiillerle kullanırken Arapçada ise bir fiil var ve o fiil sadece o iş için kullanılıyor ve çok ayrıntı sayılabilecek işler için bile Arapçada müstakil fiiller mevcut....(E57)

Portakal: Portakalın her türlü vitamini kendinde bulundurduğu gibi Arapça da portakal kadar zengin, çeşitli, vitaminlidir. Hem portakalın tadı, rengi, kokusu hoştur. Arapça da lafzıyla, öğrenimiyle lisanımızı güzelleştirir....(K53)

Gizli bir hazine, engin bir deniz: Bir harf eklenmesi ya da eksiltmesiyle bile çok farklı manalar çıkabilmektedir. Bırakın bir harf en ufak bir hareke değişikliğinde kelimeler başka anlamlara kayabilir. Engin bir deniz gibidir çünkü içine girince kaybolunacağı, boğulacağı zannedilir....(K42)

Okyanus: Arapçayı öğrendikçe diğer dillerden çok farklı olduğunu öğrendim. İlk olarak anlamı aynı olan birçok cümle kurulabilir. Bir cümle de birçok manaya gelebilir. Türkçemizde de böyle olan cümleler var fakat

Arapçadaki yoğunluğu kadar fark edilmiyor... Diğer diller deniz ise o bir okyanustur...(K41)

Sahildeki kumlar: Arapça kendine özgü kelimeleriyle o kadar zengin bir dildir ki aslında ait olduğu milletin kültürel zenginliğini de yansıtır.(K16)

Tren vagonu: Daima ilerler ve bilgi üstüne bilgi ekler. Bir özelliğini bilmekle yetinilmez, sürekli ilerletilmek istenen bir dildir.

Ekmek kadayıfı (kaymaklı): Bu iki madde ayrı ayrı değerlendirildiğinde insanlara pek fazla tat vermez. Kaymak tek yediğinde ağır ve sığ bir tada sahiptir. Ekmek kadayıfı ise çok tatlı, ağıdalı ve ağırdır. İkisi bir araya geldiğinde muhteşem haz verir. Arapça da böyledir. Tek başına bize anlamsız yalın gelen harfler anlam ile bir araya geldiğinde bir dans gösterisi gibi bizi şaşırtır. Çünkü Arapça kullanımı sıra dışı bir dildir.(K67)

Konsantre deterjan: Az materyal, kelimeyle çok şey anlatır, vecizdir.(E27)

Waffle: İçinde birçok zenginlik var.(K28)

Bir ağacın kökü: Birçok dilin kökeni Arapçadan gelmiştir. Birçok kelime Arapça kökenlidir.(K25)

Çiçek: Şekil olarak ve dilsel olarak çok zengindir. Arapça konuşabilmek ve dinlemek bir çiçeği koklamak gibi bir haz veriyor bana.(K24)

5-Hatırlatma Kategorisi:

Osmanlıca: Harfler ve bazı sözcükler aynı.(E95)

Kur'an-ı Kerim: Kur'an-ı Kerim'in harfleri Arapçadır.(K91)

Osmanlıca: Harfler tam aynı ve telaffuz aynı ve onların ikisi de çok eski diller.((E89)

Türkçe: Çok ortak kelimeler vardır lakin dil mantığı çok farklı. Mesela Türkçede fiiller en sonunda geliyor ama Arapçada ilk cümlede gelir.(E88)

Sonuç Ve Öneriler

Yapmış olduğumuz çalışmayla öğrencilerin Arapçaya yönelik metaforik algıları ölçülmeye çalışılmıştır. Öğrenciler Arapçaya en çok manevi önem yüklerlerken akabinde Arapçanın zor ve karmaşık bir dil olduğu konusunda hem fikirdirler. Çalışma alanında ilk olması nedeniyle başka çalışmalarla karşılaştırma imkânı bulunamamıştır. Ancak Yaman (2017) tarafından yapılan "İmam-Hatip Ortaokulu Öğrencilerinin Yabancı Dil Olarak

Arapçaya Yönelik Metaforik Algıları” adlı ortaokul öğrencilerine yönelik benzer bir çalışmada da Arapçanın zor ve karmaşık bir dil olduğu tespiti yapılmıştır. Yine dil öğrenmenin zor ve karmaşık olması görüşü Limon (2015) tarafından yürütülen “9. Ve 10. Sınıf Öğrencilerinin Yabancı Bir Dil Olarak İngilizce’ye Yönelik Metaforik Algıları” adlı çalışmada da ortaya konulmuştur.

Daha önce de belirttiğimiz gibi Kur’an-ı Kerim’in Arapça olması sebebiyle Müslümanlar tarafından bu dile manevî bir önem atfedilmektedir. Ancak insanların zihninde zor ve karmaşık bir dil olarak algılanması, öğrenimini zorlaştırmakta ve öğrencileri Arap dilini öğrenme konusunda korkutmaktadır. Öğrencilerin zihninde oluşan bu olumsuz algıyı yok etmekte en büyük görev öğreticilere düşmektedir. Bir yabancı dil öğrenmek elbette ki zorlu bir süreçtir ve yabancı dil öğrenimi insanların öğrenmiş oldukları ana dilinin üzerine bina edilmektedir. Beyinde ana dile ait olan bilgilere ek olarak başka bilgiler de oturtulmak istenince doğal olarak bir karmaşa oluşmakta ve öğrenciyi zorlamaktadır. Hâlbuki özellikle seçmeli ders olarak öğretilen Arapçanın daha basite indirgenerek öğretilmeye çalışılması bu dile karşı olan ilgiyi artırabilir. Örneğin başlangıçta gramer bilgisi basit bir dille anlatılıp bu bilgiyi içeren diyalog cümleleri okutularak derse devam edilebilir. Bu durumda öğrencinin hem okuma hem dinleme hem de öğrendiği dili pratik yapabilme yetisi gelişmiş olur. Diğer taraftan Türkçedeki pek çok kelimenin Arapça kökenli olduğu ve bu kelimelerin günlük dilimizde sıkça kullanıldığı hatırlatılarak iki dil arasında bir yakınlık kurulabilir.

Aynı zamanda güncel, öğrencilerin ilgisini çekecek metinler seçilip okutularak algıda farklılık oluşturulabilir. Yerine göre Arapça çizgi filmler izlettirilerek basit cümle kurmaları için teşvik edilebilir. Dönem sonuna doğru öğrenciler gruplandırılarak her bir gruba bir konu verip o konu üzerinde tartışma ve konuşma yapmaları için imkân tanınabilir.

Öğretici, öğrencilerde var olan bireysel farklılıkları dikkate alarak ders anlatımında farklı metotları kullanabilir.

Diğer taraftan öğrenciler Arapçanın zengin bir dil olduğu konusunda da birleşmektedirler. Bu zenginliğe sahip bir dili konuşabilmenin onlara katacağı farklıklar anlatılarak bu dili öğrenmeleri teşvik edilebilir.

Dil öğrenmede öğreticinin rolü önemlidir. Her şeyden önce öğretici alanında yetkin olmalı ve mesleğini severek yapmalıdır. Kelime ya da kuralları yeri geldikçe ya da tam öğrenilmediğinin farkına vardıkça tekrar etmeli ve bu tekrarlardan bıkmamalıdır. Bilindiği üzere tekrar, dil öğrenmenin vazgeçilmezlerindedir. Onun için tekrar asla terk edilmemelidir. Öğrencilerin yapmış olduğu yanlışlara hoşgörüle

yaklaşılmalıdır ve dili öğrenmenin yolunun hata yapmaktan geçtiğinin bilinmesi gerekir.

Harekeler, Arapça öğretiminde en büyük engellerden biri olarak kabul edilir ve dil öğretiminde öğrencinin gözünün korkmasına sebep olabilir. Bu sebeple derslerde uzun bir süre hareketin kullanılması öğrenmede büyük faydalar sağlayabilir. Kaldı ki Arap ülkelerinden Katar, Suriye ve Suudi Arabistan'ın ilk, orta ve lise dönemi Arapça ders kitaplarında hareke kullanılmaktadır. Araplar kendi dillerini öğrenirken bile hareke kullanıyorlarsa Arapçayı öğrenen yabancılar hareketleri neden kullanmasın?

Öğrencilere ilk derslerde dil mantığı verilmeli ve her dilin kendine ait kuralları olduğu hatırlatılmalıdır. Öğrencilerin “benim mantığıma ters” ya da “bize ters geliyor” diye gösterdiği gerekçeleri mantıklı bir şekilde anlatmalı, kendilerine ters gelen bir durumun o dil mantığında doğru olduğu öğretilmelidir.

Kaynakça

- al-Batal, Mahmoud ve R. Kirk Belnap. “Amerika Birleşik Devletlerinde Arapça Öğretimi ve Öğrenimi: Gerçekler, İhtiyaçlar ve Geleceğe Dair Tavsiyeler”. trc. M. Vecih Uzunoğlu. *Nüsha*, yıl:12, sy.35, (2012/II): 43-58.
- Altun, Sadegül Akbaba ve Çiğdem Apaydın. “Kız ve Erkek Öğretmen Adaylarının “Eğitim” Kavramına İlişkin Metaforik Algıları”. *Educational Administration: Theory and Practice, Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 19, sy.3, (2013): 329-354.
- Ateş, Öznur Tulunay. “Öğrencilerin Öğretmen ve Okul Metaforları”. *International Journal of Contemporary Educational Studies*, 2(1), (Haziran 2016): 78-93.
- Can, Ertuğ ve Cana Işık Can. “Türkiye’de İkinci Yabancı Dil öğretiminde Karşılaşılan Sorunlar”. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, , 4, sy.2,(2014): 43-63.
- Doğan, Candemir. “Arapça Öğretiminin Ana Problemlerini Amaçlı Deneysel Bir Araştırma”, *Dicle Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 3, sy.2, (Diyarbakır 2001): 145-170.
- Döş, İzzet. “Aday Öğretmenlerin Müfettişlik Kavramına İlişkin Metafor Algıları”. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(3), (2010): 607-629.
- Fischer, E. R.. *Art and Nature of Language and Thought*. USA 2011.
- Kesen, Aynur. “Turkish EFL Learners’ Metaphors with Respect to English Language Coursebooks”. *Novitas Royal (Research on Youth and Language)*, 2010, 4(1), ss. 108-118.
- Kılıç, İnci Bulut ve Osman Altıntaş. “Çağdaş Sanatta Metaforik Düşünce”. *İdil*, 5, sy.20, volume. 5, (2016): 185-202.

- Kocabıyık, Oya Onat. "Olgu bilim ve Gömülü Kuram: Bazı Özellikler Açısından Karşılaştırma", *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6, sy.1, (2016):55-66.
- Komisyon. *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. 17. Baskı, Ankara: 2014.
- Komisyon. *Farklı Boyutlarıyla Yabancı Dil Öğrenimi ve Öğretimi*. edit. Yusuf Şahin. Konya 2013.
- Külekçi, Numan. *Açıklamalar ve Örneklerle Edebî Sanatlar*. Ankara: 2011.
- Lakoff, George, Johnson, Mark, *Metaforlar, Hayat, Anlam ve Dil*. trc. Gökhan Yavuz Demir. İstanbul :2005.
- Levine, Phobe M.. "Metaphors and Images of Classroom", *Kappa Delta Pi Record*, 41(4), (2005):172-175.
- Limon, İbrahim. "9. Ve 10. Sınıf Öğrencilerinin Yabancı Bir Dil Olarak İngilizce'ye Yönelik Metaforik Algıları". *International Journal of Social, Sciences and Education Research*, 1(2), (2015): 445-459.
- Mehmet Nuri Gömleksiz, Ayşe Ülkü Kan, "Eğitimde Duyuşsal Boyut ve Duyuşsal Öğrenme", *Turkish Studies International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Volume 7/1 Vinter, Ankara 2012, ss. 1159-1177.
- Mehmet Nuri Gömleksiz, "Öğretmen Adaylarının Yabancı Dil Kavramına İlişkin Metaforik Algıları", *Turkish Studies- International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Volume 8/8 Summer, Ankara 2013, ss. 649-664.
- Morgan, Gareth. *Yönetim ve Örgüt Teorilerinde Metafor*. trc. Gündüz Bulut, İstanbul: 1998.
- M. Metin Arslan, Mustafa Bayrakçı, "Metaforik Düşünme ve Öğrenme Yaklaşımının Eğitim-Öğretim Açısından İncelenmesi", *Millî Eğitim*, sayı: 171, Yaz 2006, s. 100-108.
- Özcan, Yusuf ve Asım Yapıcı. "İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Arapça Dersine İlişkin Tutumlarının İncelenmesi (Ç.Ü. İlahiyat Fakültesi Örneği)".*Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 16(2), (2016): 113-142.
- Richards, Jack C., ve Charles Lockhart. *Reflective Teaching in Second Language Classrooms*. 7. Baskı, ABD: 2000.
- Saban, Ahmet. "Okula İlişkin Metaforlar". *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yöntemi*, sy.55, (Yaz 2008): 459-496.
- Saban, Ahmet, Beyhan Nazlı Koçbeker ve Aslıhan Saban. "Öğretmen Adaylarının Öğretmen Kavramına İlişkin Algılarının Metafor Analiz Yoluyla İncelenmesi". *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri* 6(2), (2006): 461-522.
- Schull, T.J. "Teaching and Learning as Problem Solving". *Theory on Practice*, 29(2),(1990): 102-108.

- Soysaldı, Mehmet. "Türkiye'deki İlahiyat Fakültelerinde Arapça Öğretiminde Karşılaşılan Problemler ve Çözüm Yolları". *EKEV Akademi Dergisi*, yıl.14, sy.45, (Güz 2010): 247-279.
- Uçar, Recep. "İlahiyat Fakültelerinde Okutulan Arapça Dersine Karşı Tutum Ölçeği Geliştirme Çalışması". *İnönü Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 4(2), (Güz 2013): 127-144.
- Türkçe Sözlük. 10. Baskı, Ankara: 2009.
- Yalçın, Mikail ve Aysun Erginer. "İlköğretim Okullarında Okul Müdürüne İlişkin Metaforik Algılar". *Öğretmen Eğitimi ve Eğitimcileri Dergisi*, 1, sy.2, (2012): 229-256.
- Yaman, Gül Şen. "İmam-Hatip Ortaokulu Öğrencilerinin Yabancı Dil Olarak Arapçaya Yönelik Metaforik Algıları". *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, yıl: 5, sy.47, (Haziran 2017): 335-350.
- Yıldırım Ali ve Hasan Şimşek. *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. 9. Baskı, Ankara: 2013.